

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

**ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ INTERNET З ІСТОРІЇ
КУЛЬТУРИ ТА МИСЦЕЦТВА**

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни за вибором
підготовки докторів філософії зі спеціальності 034
«Культурологія»

Харків, ХДАК, 2016

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Харківська державна академія культури,
факультет культурології, кафедра культурології та медіа-комунікацій

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: канд. іст.наук, доцент Гаврюшенко О.А.

Затверджено Радою факультету культурології ХДАК
“_27_” квітня 2016 року, протокол №_9_

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вивчення навчальної дисципліни за вибором “Інформаційні ресурси Internet з історії культури та мистецтва” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки аспіранта спеціальності «Історія та теорія культури».

Курс присвячений проблемам ефективного використання інформаційних технологій у професійній діяльності культуролога. Основна увага в курсі приділяється вивченню теоретичних і технологічних особливостей комп'ютеризованої обробки даних.

Основна **мета** спецкурсу полягає у вивченні структури і складу інформаційних ресурсів з історії культури і застосування інформаційних методів у культурологічних дослідженнях.

У результаті вивчення курсу в аспірантів повинні бути **сформовані уявлення**:

- про різні типи і моделі даних, можливості представлення інформації різних джерел у машиночитаемому вигляді;
- про головні види та типи світових інформаційних ресурсів;
- про особливості текстової інформації і методи її аналізу;
- про можливості й основні напрямки використання технології баз даних у культурологічних дослідженнях;
- про особливості процесу інформатизації історико-культурних досліджень.

Вивчивши курс, аспіранти повинні виробити **навички**:

- рішення пошукових дослідницьких задач на основі інформаційних методів;
- кількісної обробки даних джерел різних видів;
- використання спеціалізованого і стандартного програмного забезпечення в професійних цілях.

За період навчання аспіранти одержують практичні навички роботи в мережі Інтернет, використання Інтернет для організації навчальної та наукової діяльності.

Практичні заняття завершуються підсумковою роботою, яка повинна бути присвячена актуальній для аспіранта темі з історії культури або мистецтва.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3 кредити ECTS, з них 30 годин аудиторних занять (18 год. – лекційних занять, 12 год. – практичних).

ПРОГРАМА

Тема 1

ВСТУП. СУЧАСНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО

Віхи становлення інформаційної цивілізації. Концептуалізація нових поглядів. Інформаційний соціум та його структура. Інформаційна демократія.

Інформаціональна економіка. Індивід в світі інформації. Формування нової еліти. Загроза «цифрового розриву».

Тема 2

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Поняття інформаційної технології. Еволюція інформаційних технологій; їхня роль у розвитку суспільства; властивості інформаційних технологій; поняття платформи. Технології відкритих систем.

Мережні інформаційні технології: електронна пошта, телеконференції, дошка оголошень; авторські інформаційні технології; гіпертекстові і мультимедійні інформаційні технології.

Інтеграція інформаційних технологій: розподілені системи обробки даних; технології «клієнт-сервер»; інформаційні сховища; системи електронного документообігу; геоінформаційні системи; глобальні системи; відеоконференції і системи групової роботи; корпоративні інформаційні системи. Поняття технологізації соціального простору.

Тема 3

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ

Основні процеси перетворення інформації. Інформаційна діяльність як атрибут основної діяльності. Основні поняття інформатики. Інформаційний обмін. Система інформаційного обміну. Мережі інформаційного обміну.

Визначення інформаційної системи (ІС). Задачі і функції ІС. Склад і структура інформаційних систем, основні елементи, порядок функціонування. Класифікація інформаційних систем, документальні і фактографічні системи.

Поняття інтелектуальної інформаційної системи (ІІС), основні властивості. Класифікація ІІС. Експертні системи. Складові частини експертної системи: база знань, механізм висновку, механізми придбання і пояснення знань, інтелектуальний інтерфейс.

Тема 4

ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Періодична зміна носіїв. Закономірності зміни принципів кодування/декодування інформації. Перехід від ручних до машинних технологій тиражування і від машинних механічних до електронних. Ущільнення інформації. Зниження вартості створення, збереження, збільшення доступності інформації. Спрощення споживчих технологій за рахунок ускладнення технологій кодування, переробки, декодування інформації. Комп'ютерна переробка усіх видів інформації.

Перспектива вільного доступу споживача до будь-якої відкритої інформації. Тиражування – дублювання – створення користувальницьких мереж.

Тема 5

ОПЕРАЦІЙНІ СИСТЕМИ, СЕРЕДОВИЩА Й ОБОЛОНКИ

Введення в операційні системи. Визначення, призначення, склад і функції операційних систем. Класифікація операційних систем. Інсталяція і конфігурування операційної системи, початкове

завантаження. Розширення можливостей користувача. Забезпечення життєздатності системи. Операційні оболонки.

Локальні і глобальні мережі. Мережні операційні системи. Компоненти мережі. Організація файлового сервера. Робота в мережі. Установка мережної операційної системи. Глобальні мережі. Путівники (навігатори).

Тема 6 ТЕХНОЛОГІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ, ПОШУКУ І СОРТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ (БАЗИ ДАНИХ)

Типи баз даних. Представлення баз даних у формах таблиці і картотеки. Системи керування базами даних. Введення і редагування записів. Сортування і пошук записів. Зміна структури бази даних.

Довідники. Словники. Гіпертекст. Записна книжка.

Напрямку використання технології баз даних у культурологічних дослідженнях.

Тема 7 ЕЛЕКТРОННИЙ ТЕКСТ: СТВОРЕННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ, ПОШУК, АНАЛІЗ

Системи підготовки текстів. Електронний текст як інформаційний ресурс. Життєвий цикл електронного тексту. Структура потреб в електронних текстах. Концепції електронного тексту.

Методи отримання інформації в повнотекстових системах. Загальні принципи роботи. Методи уточнення результатів пошуку.

Контент-аналіз: основні поняття і терміни, проблеми методології і методики. Суть методів контент-аналізу і його основні стадії.

Тема 8 ОСНОВНІ ПРИЙОМИ РОБОТИ В ІНТЕРНЕТІ

Локальні і глобальні мережі. Адресація в мережі: IP-адреса, система доменних імен. Послуги Інтернет: доступ до різномірної гіпертекстової інформації, електронна пошта, передача даних, пошук інформації.

Пошук інформації в Інтернеті. Пошукові запити і релевантність. Текстові критерії релевантності. Титульна фраза. Опис сторінки. Інші текстові критерії. Розподіл частот пошукових запитів. Вебмастера і пошукові системи. Спамдеклінг. Нетекстові критерії релевантності.

Найбільші пошукові машини. Каталоги пошукових систем. Колекції посилань. ПЗ для пошуку в Інтернет.

Метапошукові системи. Регіональні пошукові системи. Світові каталоги ресурсів. Тематичні пошукові системи. Світові пошукові машини. Українські пошукові системи. Російські каталоги ресурсів і пошукові системи.

Тема 9 СВІТОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Світові інформаційні ресурси: визначення, класифікація і характеристика основних структур (баз даних, мереж) по різних ознаках.

Світові інформаційні мережі: структура інформації, правила пошуку, практикум.

Структура інформаційних ресурсів (окремі документи й окремі масиви документів в інформаційних системах -бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, інших видах інформаційних систем).

Види інформаційних ресурсів (рукописні, друковані та електронні видання, що містять нормативну, розпорядницьку, фактографічну, довідкову, аналітичну й ін. інформацію).

Державні і недержавні IP. Державні інформаційні ресурси як основа єдиного інформаційного простору країни.

Технологія і практика взаємодії індивідуального і колективного користувача зі світовими ресурсами через спеціалізовані мережні структури; комплексна оцінка ефективності використання світових ресурсів.

Тема 10 ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОТЕКИ

Міжнародні проекти по створенню електронних бібліотек (Gutenberg Project і ін.). Найбільші іноземні державні і недержавні електронні бібліотеки. Основні електронні бібліотеки Росії й України. Інформаційна політика традиційних бібліотек в сучасних умовах.

Тема 11 ПРАВО І INTERNET

Право на інформацію - природне і невідчужуване право людини і громадянина. Об'єкт інформаційного законодавства - інформаційні відносини, які виникають при здійсненні процесів створення, збору, обробки, нагромадження, збереження, пошуку, поширення і споживання інформації.

Концепція законодавчого регулювання права на інформацію, заснована на розгляді інформації як об'єкта одночасно інтелектуальної і речової власності. Суб'єкти права на інформацію. Законодавче регламентування їхніх прав і обов'язків у процесі інформаційної діяльності.

Вимоги єдиного порядку формування і використання інформаційних ресурсів різних видів у єдиному інформаційному просторі для недержавних ресурсів.

Міжнародне і національне законодавство в сфері інформатизації. Російське й українське інформаційне законодавство.

Авторське право й Інтернет.

Тема 12 ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА

Міжнародні стандарти інформаційного обміну. Інформаційна безпека в умовах функціонування глобальних мереж. Види супротивників або "порушників". Поняття про види вірусів. Захист. Основні нормативні керівні документи, що стосуються державної таємниці, нормативно-довідкові документи. Основні положення теорії інформаційної безпеки інформаційних систем. Моделі безпеки і їхнє застосування. Концепція інформаційної безпеки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

НАВЧАЛЬНІ ВИДАННЯ

- Андрианова Т.В., Уваров А.И. Введение в глобальное мировоззрение: Учеб. пособие / Моск. гос. технол. ун-т «СТАНКИН». - М., 2000. - 318 с.
- Интернет: Самоучитель./Денисов, Артем, Вихарев, Илья, Белов, Антон. - СПб. и др.: Питер, 2001. - 464 с.
- Информатика. Базовый курс: Учеб. для вузов. - СПб. и др.: Питер, 2002. - 640 с.
- Каймин В.А. Информатика: Учеб. для студентов вузов. - М.: Инфра-М, 2002. - 272 с.
- Каптерев А.И. Мультимедиа как социокультурный феномен: Уч. пособие. - М.: ИПО Профиздат, 2002. - 224 с.
- Копылов В.А. Информационное право: Учеб. - М.: Юрист, 2002. - 512 с.
- Коцюбинский А.О. Хрестоматия работы на компьютере: [Практ. пособие]. - М.: ТРИУМФ, 2002. - 640 с.
- Макарова Н.В. - Информатика: Учеб. для вузов. - М.: Финансы и статистика, 2003. - 768 с.
- Наумов В.Б. Право и Интернет: очерки теории и практики. - М.: Книжный дом «Университет», 2002.- 432 с.
- Олифер В.Г. Компьютерные сети. Принципы, технологии, протоколы: Учеб. пособие для студентов вузов. - СПб. и др.: Питер, 2002. - 672 с.
- Петров В.Н. Информационные системы: Учеб. пособия для студентов вузов. - СПб. и др.: Питер, 2003. - 688 с.
- Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учеб. - М.: ПРОСПЕКТ, 1999. - 752 с.
- Средства массовой информации постсоветской России. Учебное пособие. Под. ред. Я.Н.Засурского. М., 2002.
- Фридланд А.Я., Ханамирова Л.С., Фридланд И.А. Информатика: Толковый словарь основных терминов: Учеб.пособ. для вузов. - М.: ПРИОР, 1998. - 240 с.

ДОКУМЕНТИ ТА МАТЕРІАЛИ

- Анализ использования Интернета в местах публичного доступа в Сеть в Испании, Франции и Португалии. Экспертный доклад комиссии под председательством С.Путс-Лажю. Декабрь 1998 г. // www.culture.fr/culture/mrt/bibliotheque/ddf/ddf.htm.
- Глобальная инициатива по преодолению информационного неравенства (ООН) - Давос, 29.02.2001 // www.e-government.ru/pub/pravo/
- Государство и информационно-коммуникационные технологии. Отчет комиссии под председательством государственного советника Франции Б. Лассера, предоставленный премьер-министру Франции Л.Жоспену. Март 2000 г. // www.internet.gouv.fr/francais/index.html.
- Доклад Комитета по информации о работе его возобновленной двадцать третьей сессии (5-7 сентября 2001 года) // Официальные отчеты. 56 сессия ГА ООН.
- Задачи государственной информационной политики на рубеже эпох. Экологическая адаптация общества (материалы конференции “Болевые точки России и контуры информационной доктрины”). М., 2000.
- Законы и практика СМИ в одиннадцати демократиях мира. М., 1997.
- Концепция развития информационного общества Европейского союза // www.soi.ru/soi/85735
- Окинавская Хартия глобального информационного общества. // Дипломатический вестник, 2000, август, № 8.

ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ РОБОТИ

- Агапов А.Б. Основы государственного управления в сфере информатизации в Российской Федерации. -М., 1997.
- Алексеева И.Ю. Возникновение идеологии информационного общества // Информационное общество, 1999, № 1.
- Андрианова Т.В. Геополитика и культура: Аналитический обзор / РАН. ИНИОН. Отв. ред. Галинская И.Л. – М., 2001. – 92 с.
- Андрианова Т.В. Культура информационного общества // Идеи в культурологии XX века: Сб. обзоров. - М., 2000. - С. 74-94.
- Антопольский А.Б. Проблемы государственного и общественного регулирования сферы российских информационных ресурсов сети Интернет // Информационное общество, 2000, № 5.
- Бачило И.Л. О праве на информацию в Российской Федерации. М., 1997.
- Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. – М., 1999.– 783 с.
- Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства //Сучасна зарубіжна соціальна філософія. - К., 1996. - С.194-251.
- Бузгалин А.В. “Постиндустриальное общество” – тупиковая ветвь социального развития // Вопросы философии. – 2002. - № 5. – С. 26-43.
- Вершинин М.С. Политическая коммуникация в информационном обществе. -СПб, 2001.
- Вершинская О.Н. Существующие модели построения информационного общества // Информационное общество, 1999, № 3.
- Винер Н. Кибернетика, или управление и связь в животном и машине. -М., 1983.
- Воронина Т.П. Информационное общество: сущность, черты, проблемы. -М., 1995. - 111 с.
- Галлимор А. Стратегии развития библиотек в информационном обществе. Доклад на конференции “Онлайн 97” в Лондоне, декабрь 1997 г.
- Дайсон Э. Жизнь в эпоху интернета. Release 2.0 / Пер. с англ. под ред. А. В. Евтюшкина и Ю. А. Кузьмина. -М., 1998.
- Ермишина Е.В. Международный обмен информацией: правовые аспекты. -М., 1998.
- Ершова Т.В. Концептуальные вопросы перехода к информационному обществу XXI века // http://intra.rifbr.ru/pub/vestnik/V3_99/1_5.htm
- Иноземцев В.Л. Технологический прогресс и социальная поляризация в XXI столетии //Полис.– 2000 г. – № 6.– С. 28-39.
- Информационная цивилизация: пространство, культура, человек / Сарат. регион. отд-ние Рос. филос. о-ва и др.; Под ред. Устьянцева В.Б. - Саратов: Изд-во Поволж. межрегион. учеб. центра, 2000. - 167 с.
- Информационные технологии и образование / РАН. ИНИОН; Отв. ред. Ракитов А.И. – М.: ИНИОН РАН, 1996. – 136 с.
- Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / Пер. С англ., под науч. ред. О.И. Шкаратана. – М., 2000

- Крутских А., Федоров А. О международной информационной безопасности // Международная жизнь, 2000, № 2.
- Мендкович А.С. IPv6 - новый этап развития Интернета // Информационное общество, 2000, № 5.
- Найк Д. Стандарты и протоколы Интернета : Полный обзор технологий Интернета / Пер. Н. К. Козловская и др. - М., 1999.
- Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / Под редакцией Иноземцева В.Л. -М., 1999.
- Почепцов Г.Г. Коммуникативные технологии XX века. -М., 1999.
- Ракитов А.И. Философия компьютерной революции. – М.: Политиздат, 1991.– 287 с.
- Савостицкий Ю.А. История развития глобальных компьютерных сетей // Информационное общество, 2000, № 4.
- Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации. М., 1996.
- Сергиенко Л.А. Защита персональных данных в Интернет // Информационное общество, 2000, № 5.
- Скворцов Л.В. Информационная культура и цельное знание: Избранные труды / РАН. ИНИОН. – М., 2001. – 288 с. (Реферат) // Теория и практика общественно-научной информации / РАН. ИНИОН; Редкол.: Пивоваров Ю.С. (гл. ред.) и др. – М., 2001. – Вып. 17. – С. 246-261.
- Соколенко В.Г. Глобальные информационные сети: цивилизационно-культурологический генезис и политическая сущность // Информация. Дипломатия. Психология. Сборник материалов “круглого стола” и лекций преподавательской кафедры массовой коммуникации и связей с общественностью Дипломатической академии МИД России. -М., 2002.
- Тапскотт Дон. Электронно-цифровое общество: плюсы и минусы эпохи сетевого интеллекта. – К.: INT Пресс; М.: Рефл-бук, 1999. – 403 с.
- Терин В.П. Массовая коммуникация. Социо-культурные аспекты политического воздействия. Исследование опыта Запада. -М., 1999.
- Тоффлер Е. Третья волна / Пер. з англ. А. Євси. – К.: Всесвіт, 2000. – 453 с.
- Фарман И.П. Социально-культурные проекты Юргена Хабермаса. -М., 1999.
- Федотова Л.Н. Массовая информация: стратегия производства и тактика потребления. -М., 1996.
- Чернов А. Становление глобального информационного общества: проблемы и перспективы. <http://www.isn.ru/public/Book.zip>
- Шевчук О.Б., Голобуцкий О.П. E-Ukraine. Інформаційне суспільство: бути чи не бути. – К.: ЗАТ “Атлант UMS”, 2001. – 104 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ МЕРЕЖІ

- <http://avalon.caltech.edu/~7Ethan/law.html> — Источники правовой информации в сети Интернет;
- http://samsara.law.cwru.edu/comp_law/ — Сайты организации Computer Professionals for Social Responsibility;
- <http://www.algo.ru>; <http://www.ritmpress.ru/it/news/index.htm>; <http://www.zdnet.ru/> — Новости информационных технологий;
- <http://www.compress.ru/> — Журналы издательства “КомпьютерПресс”: “КомпьютерПресс”; “Компьюарт”; “САПР и графика”;
- <http://www.computerra.ru/> — Журнал “Компьютерра”;
- <http://www.connect.ru/> — Журнал “Мир связи. Connect!”;
- <http://www.inter.net.ru/> — Журнал “Интернет”;
- <http://www.internet.gouv.fr/> — Официальный сайт французского правительства о мероприятиях в области регулирования Интернет;
- <http://www.internet.ru/> — Ежедневный электронный журнал “Интернет.ru”;
- <http://www.ispo.cec.be> <http://www.ispo.cec.be/sitemap.html> — Сервер Европейской комиссии: об использовании Интернета и информационных технологий в государственных учреждениях; об информационном обществе;
- <http://www.netlaw.ru/> — Сервер обсуждений проблем сетевого права;
- <http://www.planete.net/code-internet> — Официальный сайт французской Хартии Интернет (Charte de l’Internet);
- <http://www.russianlaw.net>; <http://www.vic.spb.ru/> — Развернутый сервер обсуждений проблем правового регулирования отношений, возникающих по поводу использования Интернет. “Интернет и право”;
- <http://www-swiss.ai.mit.edu/6095/articles/froomkin-metaphor/text.html> — The Internet Law Page: подборка нормативных материалов для администраторов узлов сети Интернет, веб-мастеров и разработчиков.

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі заліку. Передбачено поточний контроль знань аспірантів у формі усного опитування, виступу з рефератами, перевірки конспектів, якості виконання завдань самостійної роботи, а також модульний контроль у формі тестування.

Засоби діагностики успішності навчання.

Шкала оцінювання знань:

90-100 балів — відмінно (A);

82-89 балів — дуже добре (B);

74-81 балів — добре (C);

64-73 бали — задовільно (D);

60-63 бали — достатньо (E)

35-59 балів — незадовільно з можливістю повторного складання (FX);

1-34 бали — незадовільно з обов'язковим повторним курсом (F).